

С Т А Н О В И Щ Е

От: *Професор д-р Иво Великов Великов;*
Висше училище по сигурност и икономика;
Област на висшето образование: 9. „Сигурност и отбрана”
Професионално направление: 9.1. „Национална сигурност”

Относно: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност *„Икономика и управление” (Икономика на отбраната и сигурността)* в УНСС.

Автор на дисертационния труд: **Светлозар Стоянов Лазаров**
Тема на дисертационния труд: **„СИСТЕМА ЗА ЗАЩИТА НА
ОБЕКТИ ОТ КРИТИЧНАТА ЕНЕРГИЙНА
ИНФРАСТРУКТУРА В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ”**

Основание за представяне на становището: Участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1019/08.05.2020 г. на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към *катедра „Национална и регионална сигурност”, Факултет „Икономика на инфраструктурата”* на УНСС по научна специалност *„Икономика и управление” (Икономика на отбраната и сигурността)* съгласно Заповед на Зам.-ректора по НИД на УНСС № 559/16.03.2017 г. Обучението е осъществено в *свободна* форма през периода 2017 – 2020 г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд на Св. Лазаров е безспорно актуален в контекста на преживените от света енергийни кризи през последните 50 години. Енергийната сигурност има проекции във всички отрасли на икономиката, политиката, обществения живот, дори често се провежда енергийна дипломация (напр. бившият канцлер Г.Шрьодер предпочете да не се занимава с партийна политика, а да стане висш служител на Газпром, като по този начин да влияе на цялата европейска политика).

Като обем и структура трудът отговаря на критериите за дисертация. Авторът е очевиден привърженик на широкото разбиране за сигурността и прави добър опит да намери проекции/обвързаности на енергийната сигурност с други аспекти на сигурността.

Обектът и предметът са достатъчно ясни и лаконични (по отношение на стила на изказа – авторът е доста точен и максимално кратък както в елементите на увода, така и в изводите от всяка глава, а също и в изводи и препоръки към заключението, което е негово достойнство и постижение). Другите елементи на увода също притежават необходимото качество и яснота, за да стане ясно какви цели и задачи си поставя автора, както и използваната методология. Добро впечатление правят детайлните ограничения в обхвата, което подсказва и добра връзка с научния ръководител.

Научната литература от източници главно след 2000 г. показва добрата предварителна подготовка на Лазаров по темата. Наред с чуждестранни автори, докторантът познава и продукцията на редица изтъкнати български учени в областта на сигурността – професорите Семерджиев, Хаджитодоров, Слатински, Велкова, Милина, Проданов, Тагарев, Димитров и Т.Иванов, и вкл. дисертации на близка тематика, като Вл. Лазаров.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Смятам, че поставената цел и задачи могат да бъдат открити в изложението на текста и като цяло са изпълнени. Докторантът върви по изпитания подход „от общо към частно” и след теоретичната първа глава с дефиниции и собствени възгледи за проблеми на управлението на

критичната енергийна инфраструктура (КЕИ) плавно преминава към теоретико-приложно знание във втора глава. Още в първа обаче откриваме един важен негов принос – проблеми в управлението на КЕИ (една японска поговорка гласи: Изясняването на същината на проблема е 90% от неговото решаване).

Следва пример с КЕИ в редица близки и по-далечни европейски страни, КЕИ в нашата страна, уязвимост и устойчивост като качествени характеристики на енергийната система. Налице е модерната практика по управление на риска, която да покаже някои актуални подходи/модел, разработени и прилагани за оценка и отношение към рисковете. Добре се вписват в текста авторските анализи за ефективността и качеството на тези модели.

Приложната трета глава „Концептуален модел на системи...” реализира в пълен обем системен подход. На основата на конкретни анализи на сигурността на КЕИ се издигат проблемите на сигурността (в продължение и допълнение на теорията в първа глава). След избора на модели се разработва алгоритъм/технология за изграждане на защита. Добро впечатление прави използването на понятието „система от мерки за сигурност”, Само в още 2 бр. научни трудове в областта на сигурността се среща, но то е изключително точно – показва взаимната обусловеност и обвързаност на отделните мерки, действия и задачи.

В тази глава може да се отчете, че докторантът разполага с необходимото ниво на научна подготовка и на приложение на теоретичните знания в конкретни приложни подходи.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Смятам, че посочените приноси отговарят на постигнатите резултати в дисертационния труд на Св.Лазаров. И че са негово дело.

Имам претенции към формулировката им, особено на приноси 4 и 5. А също и че не са изброени някои негови приноси, като споменатите вече проблеми от първа глава.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Публикациите (общо 4 на брой) са напълно достатъчни и пряко обвързани с темата на дисертацията и представят определени важни елементи от нея. Вижда се, че същите обхващат целия период на създаване на дисертацията, като първата е от 2017 г.

6. Оценка на автореферата

Смятам, че автореферата е сред достойнствата на автора. Отлично впечатление прави аналитичния подход към текста му – главите и параграфите са представени в унисон с очевидно изработения стил на автора – лаконично, кратко, понятно, само най-съществените текстове. Авторефератът отразява съдържанието на дисертацията.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Освен към формата на приносите, могат да се посочат и други слабости на докторанта:

- Дефинирането на заплахата и противодействието залагат на реакция, вече повече от 15 години се счита сред научните среди, че превенцията и проактивният подход са по-полезни и ефективни;

- От стр.53 до стр. 62 имаме представени стратегически възгледи на правилно подбрани държави в Европа по отношение на КИ. Този обем завършва обаче с извод от 2-3 изречения и определено има недостиг на авторови анализи и коментари;

- В подкрепа на предходната забележка, смятам, че в целия труд има нужда от повече авторови анализи и коментари: налична е добра и коректно показана литература, има множество данни и факти, които просто имат нужда от повече анализи, изводи, прогнози и препоръки;

- Подобен труд освен изводи и препоръки се нуждае и от прогнози, с оглед постигнатите резултати и изводи, които биха били принос в приложен план.

8. Заключение

Дисертационният труд на тема „Система за защита на обекти от критичната енергийна инфраструктура в Република България“, представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Икономика и управление“ (Икономика на отбраната и сигурността), с автор Светлозар Стоянов Лазаров отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане.

Като оценявам постигнатото, изказвам съгласие на автора да бъде присъдена ОНС „доктор“.

19.05.2020 г. / София

Подпис:/Великов/